

INFORMACJE PODSTAWOWE

Tematyka

- projektowanie idealnego budynku wielorodzinnego w mieście przyszłości

Uczestnicy

- uczniowie gimnazjum lub liceum

W ramach przedmiotów

- PLASTYKA (rysunek, budowa makiety, architektura modernistyczna)
- WIEDZA O KULTURZE I HISTORIA SZTUKI (architektura modernistyczna)
- JĘZYK POLSKI (prowadzenie dyskusji, formułowanie rozwiązań na zadany problem, tworzenie haseł reklamowych)

Czas trwania

- 2×45 min.

OPIS ZAJĘĆ

- Blok szwedzki, Falowiec, Superjednostka, Jamnik — czemu służą tasiecowe bloki mieszkalne? Czy są lepsze od punktowców? Jak funkcjonowały w momencie powstania, a co zmieniło się do dzisiejszych czasów? Zachować je, zburzyć czy rozbudowywać? Kilka przykładów modernistycznych budynków jest punktem wyjścia do dyskusji o współczesnym życiu w mieście. Tworzymy listę zalet, a lista wad służy nam do stworzenia nowej, poprawionej wersji współczesnego domu wielorodzinnego. Efektem pracy są makiety ilustrujące pomysły uczestników na lepsze życie w mieście.

CEL I METODA

Cele dydaktyczne

- rozumienie pojęć z zakresu architektury (miasto linowe, miasto-ogród, blok, galeriowiec, punktowiec itd.)
- rozwijanie umiejętności stosowania wybranych technik plastycznych (rysunek)
- rozwijanie umiejętności manualnych oraz wyobraźni przestrzennej poprzez trójwymiarowe techniki plastyczne (makieta)
- rozwijanie umiejętności komunikacyjnych (prezentacja swojej pracy)
- rozwijanie umiejętności pracy w grupie
- rozwijanie kreatywności i twórczego myślenia

Metody pracy

- dyskusja
- prezentacja multimedialna
- praca plastyczna: rysunek, makieta
- prezentacja swojej pracy

MATERIAŁY

Materiały merytoryczne

- prezentacja na temat długich budynków wielorodzinnych¹
- karty zadań dla uczniów
- dodatkowa literatura: fragmenty książki „Człowiek i przestrzeń” Piotra Bogdanowicza

¹ MATERIAŁY DOSTĘPNE SĄ W DZIALE XXX NA STRONIE: SZLAKMODERNIZMU.PL

Materiały plastyczne

- papier A4 biały
- pianka modelarska
- tektura falista w arkuszach (nie w rolce)
- flipchart z pisakami
- kredki, ołówki
- klej typu MAGIC
- taśma samoprzylepna (dwustronna, zwykła)
- nożyczki, nożyki do papieru z podkładkami
- szpilki
- plastelina biała
- patyczki do szaszłyków
- drut miękki
- bibuła biała

Sprzęt

- projektor multimedialny
- komputer

PRZEBIEG ZAJĘĆ/ CZĘŚĆ I

Wprowadzenie

- Jak wyglądało miasto na przełomie XIX i XX w.? .....• Rozwój przemysłu w XIX w. spowodował gwałtowny rozwój miast i masowy napływ ludności, efektem czego była intensywna zabudowa małych działek w centrum oraz rozbudowa przedmieść.
- Dlaczego wymagało zmian? .....• Zakłady przemysłowe, lokowane początkowo w centrach miast, z czasem stały się coraz bardziej uciążliwe, dlatego przenoszono je na obrzeża, a wokół nich budowano osiedla robotnicze o niskim standardzie. Zarówno ciasne kamienice z podwórkami-studniami, jak i podmiejskie slumsy (zwane przez Le Corbusiera trądem) nie były wymarzoną miejscem do mieszkania.
- Co proponowali ówczesni urbaniści? .....• Urbaniści starali się znaleźć rozwiązanie, które pozwoliłoby na pełny rozwój przy jednoczesnej poprawie jakości życia w mieście.²

Mieszkać w tasiemcu

- Prezentacja na temat długich budynków wielorodzinnych. ....• **BŁOK SZWEDZKI:** Blok mieszkalny na osiedlu Szklane Domy w Nowej Hucie w Krakowie nazywany jest popularnie „blokiem szwedzkim”. Uznawany jest za przykład realizacji idei Le Corbusiera. Budynek, zbudowany w latach 50-tych, wyróżniał się bogatą kolorystyką, co było fenomenem w tamtych czasach. Część bloku usytuowana jest przy zielonym placu (obecnie Park Szwedzki), a część (lekko załamana) przechodzi w zabudowę ulicy. Przy zieleńcu umieszczono wyłącznie lokale mieszkalne, a przy ulicy, w parterze, mieszczą się sklepy. Mieszkania posiadały wbudowane meble, ale lokale indywidualnie projektowane wyposażenie. Obejście budynku dookoła byłoby problematyczne w codziennym użytkowaniu, dlatego w trzech miejscach zaprojektowano przejścia-podcienia z nietypowymi „stożkowatymi” słupami.
- **FALOWIEC:** Nazwą „falowiec” określa się budynek mieszkalny, którego bryła i układ balkonów przypomina falę, a wejścia do mieszkań usytuowane są na galeriach, czyli otwartego ciągu komunikacyjnego, przebiegającego przed elewacją (stąd inna nazwa — galeriowiec). Ten typ zabudowy występuje w Polsce i we Włoszech. Najdłuższy w Polsce budynek tego typu znajduje się na osiedlu Przymorze w Gdańsku. Był budowany stopniowo w latach 70-tych. Część segmentów była już zamieszkała, w trakcie gdy kolejne dopiero stawiano. Ostatecznie uzyskano długość 860 m. W budynku znajdują się 1792 mieszkania (ok. 6000 mieszkańców). Nie jest to najdłuższy budynek mieszkalny. W Wiedniu znajduje się Karl-Marx-Hof, który ma 1100 metrów długości. W 2006 r. artystka Julita Wójcik stworzyła 8-metrowy model bloku, w całości wykonany na szydełku.

² WIĘCEJ NA TEN TEMAT PISZE PIOTR BOGDANOWICZ W KSIĄŻCE „CZŁOWIEK I PRZESTRZEŃ”.
ZOBACZ: MATERIAŁY MERYTORYCZNE

- o SUPERJEDNOSTKA: Jeden z największych budynków mieszkalnych w Polsce, zbudowany w centrum Katowic w latach 60-tych. Porównywana jest do Jednostki Marsylskiej Le Corbusiera, jest jednak jej znacznie uboższą wersją. Budynek, podobnie jak u Le Corbusiera, postawiono na żelbetowych „nogach”, „unosząc” budynek na powierzchnię ziemi. Winda zatrzymuje się tylko na co trzecim piętrze (0., 2., 5., 8., 11., 14.), z czego tylko na trzech (2., 8. i 14.) możliwe jest przejście przez cały budynek. W momencie oddania do użytku był największym budynkiem mieszkalnym w Polsce. Superjednostka jest inspiracją dla artystów. Katarzyna Jednośki-Goik i Małgorzata Orzechowska przygotowały wystawę „SUPER!jednostka: rekapitulacja”, złożoną monumentalnych kolaży fotograficznych i na obrazów. Artystki zrealizowały również w budynku SuperOgród. Rozdano 7800 kwiatów i zamontowano 1160 doniczek na 280 balkonach, a kwiaty zdobyły Superjednostkę przez blisko pół roku.
- o PEKIN: Pekin to popularna nazwa budynku znajdującego się na Przechyłku Grochowskim w Warszawie. Budynek ma długość 1,5 km, nie jest jednak zaliczany do najdłuższych budynków w Polsce, ponieważ jego bryła jest wielokrotnie łamana pod kątem prostym, a jej poszczególne segmenty przypisane są do różnych ulic. Budynek powstał na przełomie lat 60-tych i 70-tych, mieści łącznie ok. 7000 mieszkańców. Otoczony jest rodzajem fosy, przez którą przechodzi się po betonowych kładkach. Parę lat temu Ryszard Górecki przeprowadził na osiedlu akcję, która polegała na tym, że artysta chodził od mieszkania do mieszkania i pożyczał wiszące na ścianach obrazy, które następnie pokazał na wystawie „Betonowe dziedzictwo” w CSW w Warszawie.

———— Blok kontra domek jednorodzinny

- Burza mózgów. Uczniowie wspólnie tworzą listę zalet mieszkania w budynkach wielorodzinnych. Następnie uczestnicy spisują wady takiego rozwiązania.³
- Uczniowie dzielą się na grupy, każda stara się znaleźć rozwiązanie dla wybranego punktu (punktów) na liście wad. Należy zachęcić uczniów do szukania niestandardowych, a wręcz fantazyjnych pomysłów. Nauczyciel zbiera wszystkie propozycje.⁴

- .....• Przykładowe problemy i rozwiązania, które mogą się pojawić:

PROBLEM: mieszkania w blokach są zbyt małe
ROZWIĄZANIE: blok „sklejony” z wielu domów jednorodzinnych

³ WYKORZYSTAJ KARTY PRACY UCZNIÓW – KARTA 1

- o PROBLEM: bloki są zbyt jednostajne, identyczne
ROZWIĄZANIE: stworzenie indentyfikacji wizualnej, pozwalającej odszukać wybrane miejsce

⁴ WYKORZYSTAJ KARTY PRACY UCZNIÓW – KARTA 2

- o PROBLEM: mieszkańcy mają za mały wpływ na wygląd swojego otoczenia
ROZWIĄZANIE: „oddanie” mieszkańcom niektórych elementów, umożliwienie modyfikacji tych elementów lub zaproszenie mieszkańców do wspólnego projektowania, np. mieszkańcy każdego bloku projektują ławkę lub latarnię dla swojego podwórka.

PRZEBIEG ZAJĘĆ/ CZĘŚĆ II

Miasto idealne

- Przypomnienie listy wad mieszkania w domu wielorodzinnym oraz proponowanych przez uczniów rozwiązań.

Praca plastyczna w grupach. Uczniowie projektują idealne rozwiązanie – blok, który posiada wszystkie wymienione wcześniej zalety, a minusy zamienia na plusy. Swoje pomysły uczniowie przedstawiają w postaci rysunków i makiet.

• Proponowany przebieg pracy:

1. dyskusja w grupie, tworzenie listy priorytetów (jakie problemy rozwiązujemy, jaką formę przybierze nasz budynek).
2. szkice koncepcyjne, ustalenie wspólnego stanowiska.
3. tworzenie makiety oraz rysunków pomocniczych, wyjaśniających ideę.
4. tworzenie „kampanii reklamowej” - hasła reklamowego, rysunków, zachwalających nowe osiedle.
5. prezentacja wszystkich prac w formie „targów nieruchomości”.

Zakończenie

- Każda grupa prezentuje swoje pomysły na forum grupy.

Projekt
„Szlak Modernizmu KRK — Opowieści budynków”
został dofinansowany ze środków
Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Organizator
Instytut Architektury
Współorganizatorzy
Ośrodek Kultury im. Cypriana Kamila Norwida
Krakowskie Stowarzyszenie Przestrzeń-Ludzie-Miasto
Opracowanie materiałów edukacyjnych
pracownia k. | architektura dla dzieci
Strona projektu
szlakmodernizmu.pl